
Є. П. Суєтнов.

**ПОБІЧНІ ЛІСОВІ КОРИСТУ-
ВАННЯ** – вид спец. використання ліс.
ресурсів поряд із заготівлею дереви-
ни, заготівлею другорядних ліс. ма-
теріалів, а також використанням ко-
рисних властивостей лісів для культ.-
оздоровчих, рекреаційних, спортивних,

туристичних і осв.-виховних цілей, потреб мисливського госп-ва та проведення наук.-дослідних робіт.

Відповідно до ч. 1, 2 ст. 73 ЛКУ до П. л. к. належать: заготівля сіна, випасання худоби, розміщення пасік, заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, збирання ліс. підстилки, заготівля очерету. Нормат.-прав. актами з ведення ліс. госп-ва можуть бути передбачені й ін. види П. л. к.

Порядок здійснення П. л. к. наведений у постанові КМУ від 23 квіт. 1996 № 449 «Про затвердження Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України». Цей Порядок встановлений з метою невиснажливого здійснення П. л. к. для задоволення потреб населення і в-ва в ліс. ресурсах.

Відповідно до Порядку здійснення П. л. к. для потреб виробничої та комерційної діяльності належить до спец. використання ліс. ресурсів, провадиться за плату на підставі спец. дозволу – ліс. квитка та в межах відведених зем. ділянок ліс. фонду. Разом із тим збір громадянами в лісах дикорослих трав'янистих рослин, квітів, грибів, ягід, горіхів та ін. плодів для власного споживання належить до заг. використання ліс. ресурсів і провадиться безкоштовно.

Щодо заготівлі сіна, то для сінокошіння можуть використовуватися незаліснені зруби, галявини та ін. не вкриті ліс. рослинністю землі, на яких не очікується природ. лісовідновлення. В окремих випадках для заготівлі сіна можуть використовуватися міжряддя ліс. культур, плантацій, зріджені лісо-

насаджень. Початком заготівлі сіна на природ. злакових травостоях є фаза колосіння, а бобових трав – фаза бутонізації – початок цвітіння. У разі наявності у травостої видів рослин, віднесених до Червоної кн. України, термін заготівлі сіна визначається за погодженням з органами охорони навколишнього природ. середовища.

Випасання худоби, за винятком кіз, дозволяється на вкритих і не вкритих ліс. рослинністю землях ліс. фонду, якщо це не завдає їм шкоди. На територіях об'єктів ПЗФ випасання худоби може здійснюватися за умови, що воно не суперечить їх цільовому призначенню. Забороняється випасання худоби: 1) у держ. захисних і полезахисних ліс. смугах, протиерозійних лісах, особливо цінних ліс. масивах, лісах першого та другого поясів зон саніт. охорони джерел водопостачання, лісах першої і другої зон округів саніт. охорони лікувально-оздоровчих територій та ін. категорій захисності лісів, де це передбачено законодавчими актами; 2) на площах ліс. культур, природ. молодняків і у насадженнях з наявністю життєздатного підросту – до досягнення ними висоти, коли вершини не пошкоджуються тваринами, на лісонасінневих та ін. плантаціях, а також ділянках, де проводяться заходи сприяння природ. поновленню лісів; 3) на зрубках та ін. не вкритих ліс. рослинністю землях, призначених для природ. відновлення лісів; 4) на площах з легкорозмивними та легкорозвіюваними ґрунтами та у місцях масового зростання ягідників і грибів; 5) без пастуха, за винятком випасання на огорожених ділянках або на прив'язі; та 6) з використанням собак.

Пасіки мають розміщатися у мішаних лісах з наявністю медоносів: липи, клена, верби, горобини, жимолості, крушини, глоду, чорниці, малини, вересу, калини, терну тощо. Період розміщення вуликів і пасік визначається залежно від календарних термінів цвітіння медоносів, а місця їх розміщення визначаються постійними користувачами зем. ділянок ліс. фонду з урахуванням умов ведення ліс. госп-ва та спец. використання ліс. ресурсів. З метою рац. використання медоносів лісу і лучного різнотрав'я ділянки для розміщення вуликів і пасік виділяються переважно на узліссях, галявинах та ін. не вкритих ліс. рослинністю землях. На цих ділянках дозволяється спорудження тимчасових (не капітальних) будівель без права вирубування дерев і чагарників, розчищення та розорювання зем. ділянок ліс. фонду. Забороняється розміщення пасік у місцях масового відпочинку людей.

Основу ресурсної бази для заготівлі в лісах дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин становлять: 1) ягідники у разі проективного покриття ними понад 10 відсотків площі земель ліс. фонду і лікарські рослини – 5 відсотків; 2) насадження, у складі яких нараховується понад 50 плодкових і горіхоплідних кущів і дерев на гектарі. Заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, техн. сировини провадиться способами, що виключають виснаження їх ресурсів. Забороняється збір рослин (їх частин) і грибів, занесених до Червоної кн. України.

Під час збирання лікарських рослин необхідно дотримуватись таких вимог:

1) заготовляти підземні частини рослин (коріння, кореневища, бульби, цибулини) тільки після досягання і осипання насіння, залишати частину рослин для відновлення заростей, а молоді рослини – для подальшого росту; 2) зрізати траву без грубих приземних частин, не виривати рослини з корінням, кореневищами, бульбами, цибулинами; 3) заготовляти кору тільки на деревах, призначених для рубки у поточному році, бруньки – ранньою весною до їх набухання і розпускання; 4) залишати кращі екземпляри квіток і суцвіть для запилення і наступного відновлення рослин, не допускати зрізування та обламування гілок дерев і чагарників.

Збір лікарської сировини допускається в таких межах (від заг. біол. запасу на ділянці): підземних частин рослин (коріння, кореневища, бульби, цибулини) – до 10 відсотків; трави, листя, квіток, суцвіть трав'янистих рослин, дерев і чагарників – до 40 відсотків.

Заготівля росл. сировини на одній і тій же території проводиться періодично, зокрема: суцвіть, плодів, ін. надземних органів однорічних рослин – один раз на 2 роки; надземних частин багаторічних рослин (листя, стебла, бруньки) – один раз на 5 років; підземних частин усіх рослин – один раз у 10 років.

Стосовно збирання ліс. підстилки, то воно допускається в окремих випадках у лісах другої групи, причому на одній і тій же площі не частіше ніж один раз протягом 5-ти років. Термін збирання зазначається у ліс. квитку. Забороняється збирання ліс. підстилки на ліс. ділянках, розташованих у бід-

них лісоросл. умовах, на ділянках, де ґрунти піддаються ерозії, та в місцях масового розмноження грибів.

Заготівля очерету провадиться на зем. ділянках ліс. фонду з урахуванням збереження сприятливих умов для життя диких тварин і птахів, ін. вимог охорони навколишнього природ. середовища. Терміни заготівлі зазначаються у ліс. квитку.

Є. П. Суєтнов.